

Sygn. akt V KK 187/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski

SSN Jacek Sobczak (sprawozdawca)

Protokolant Barbara Kobrzyńska

w sprawie podmiotu zbiorowego **A. D. Spółka z o.o.**
skazanego z art. 77§2 k.k.s. w zw. z art. 6§2 k.k.s. i art. 9§3 k.k.s.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 18 września 2013 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść
od wyroku Sądu Rejonowego w W.
z dnia 3 lipca 2007 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W.**

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem z dnia 16 października 2006 r., Sąd Rejonowy uznał A. Z., pełniącego funkcję Prezesa Zarządu A. D. Spółka z o.o., za winnego

popęlnienia czynu z art. 77 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i art. 9 § 3 k.k.s. i na podstawie art. 148 k.k.s. udzielił mu zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności, wymierzając karę grzywny w wymiarze 10 stawek dziennych, określając jedną stawkę na kwotę 40 zł (k.36).

To orzeczenie stało się podstawą do złożenia przez Prokuratora Prokuratury Okręgowej w dniu 6 kwietnia 2007 r., na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (dalej określanej jako u.o.p.z. – Dz. U. Nr 197, poz. 1661 ze zm.), wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności podmiotu zbiorowego A. D. Spółka z o.o. za czyn zabroniony pod groźbą kary będący przestępstwem skarbowym określonym w art. 77 § 2 k.k.s. popełniony przez Prezesa tej spółki A. Z.

Wyrokiem z dnia 3 lipca 2007 r., Sąd Rejonowy, na podstawie art. 3 i 4 u.o.p.z., pociągnął podmiot zbiorowy A. D. Spółka z o.o. do odpowiedzialności za czyn zabroniony pod groźbą kary popełniony przez działającego w jego imieniu A. Z., którego prawomocnie skazano w sprawie o sygn. akt XII Ks .../06 i za to wymierzył karę pieniężną w wysokości 1000 zł. Na podstawie zaś art. 8 u.o.p.z. orzeczono przepadek korzyści majątkowej pochodzącej z czynu zabronionego w wysokości 6.453,00 zł zaliczając na jej poczet należność uiszczoną w sprawie XII Ks .../06.

Wyrok powyższy nie został zaskarżony przez strony, zyskując prawomocność w dniu 11 lipca 2007 r.

Od tego wyroku kasację na korzyść podmiotu zbiorowego wywiódł Prokurator Generalny zarzucając rażące i mające wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 5 u.o.p.z. polegające na dokonaniu błędnej oceny przesłanek statuujących odpowiedzialność podmiotu zbiorowego A. D. Spółka z o.o. za czyn zabroniony pod groźbą kary, popełniony przez Prezesa Zarządu tej spółki i pominięcie wskazanej w treści tego przepisu przesłanki zawinienia.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna z przyczyn podniesionych w jej uzasadnieniu i podlega uwzględnieniu.

Przychylić się należy do argumentu Prokuratora Generalnego, że doszło w ramach rozpoznawania sprawy o sygn. akt XII K .../07 do rażącego oraz posiadającego istotny wpływ na treść zapadłego wyroku Sądu Rejonowego naruszenia prawa w postaci obrazy art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary.

Analiza akt sprawy, w szczególności zaś wniosku prokuratora o pociągnięcie do odpowiedzialności podmiotu zbiorowego A. D. Spółka z o.o. (k. 1), a także wyroku Sądu Rejonowego, co do którego nie sporządzono uzasadnienia, wskazuje, że Sąd I instancji mylnie przyjął, że w rozstrzyganym przedmiocie wystarczające było spełnienie przesłanek z art. 3 i 4 ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Pominięta zaś została przez ten Sąd treść art. art. 5 u.o.p.z., którego bliższa analiza pozwoliłaby na uniknięcie wytkniętego błędu.

Nie bez znaczenia, co wielokrotnie podnoszone było w orzecznictwie Sądu Najwyższego - do którego trafnie odwołał się skarżący prokurator - dla odpowiedzialności podmiotu zbiorowego pozostają przesłanki zawinienia określone w właśnie w art. 5 u.o.p.z. Zgodnie bowiem z tym przepisem podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności, jeżeli do popełnienia czynu zabronionego doszło w następstwie: co najmniej braku należytej staranności w wyborze osoby fizycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 lub 3, lub co najmniej braku należytego nadzoru nad tą osobą – ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego (pkt 1).

Znamienne jest to, że art. 5 pkt 1 odwołuje się do konkretnych punktów art. 3 u.o.p.z., co rodzi konieczność ustalenia, do której konkretnie kategorii osób fizycznych określonych w tym przepisie należał A. Z. Czy Prezes Zarządu A. D. Spółka z o.o. był osobą: pkt 1 - działającą w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku; pkt 2 – dopuszczoną do działania w wyniku przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia

obowiązków przez osobę, o której mowa w pkt 1; pkt 3 - działającą w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą osoby, o której mowa w pkt 1.

Tymczasem z akt sprawy wynika, że właścicielami przedmiotowej spółki w dacie popełnienia czynu zabronionego byli B. i M. K., a funkcję Prezesa tej spółki pełnił A. Z., który był upoważniony do jej reprezentowania (k. 20-24). Nie ma zatem najmniejszych wątpliwości, że A. Z. był osobą fizyczną zdefiniowaną w art. 3 pkt 1 u.o.p.z. czyli działającą w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji.

Skoro tak, to skazanie A. Z. za popełniony czyn, przez Sąd Rejonowy w sprawie o sygn. akt XII Ks .../06, które formalnie spełniało wymóg art. 4 i art. 16 ust. 2 pkt 1 u.o.p.z., nie dawało podstaw do pociągnięcia do odpowiedzialności podmiotu zbiorowego – A. D. Spółka z o.o., a to wobec właśnie treści art. 5 pkt 1 u.o.p.z.

Całkowicie pomija on bowiem swoistą przesłankę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyny zabronione przez osoby wskazane w pkt 1 art. 3, ustanawiając w sposób zupełnie jednoznaczny przesłankę zawinienia podmiotu zbiorowego dla osób wskazanych w pkt 2 i 3 tego artykułu. W odniesieniu do winy podmiotu zbiorowego możemy więc mówić tylko o winie w wyborze (art. 3 pkt 2 i 3) oraz winie w nadzorze (art. 5 pkt 2). Podmiot kolektywny nie ponosi zaś odpowiedzialności organizacyjnej.

Z tego wynika, że popełnienie czynu zabronionego przez osoby, które w strukturze podmiotu zbiorowego działają w jego imieniu lub w jego interesie w ramach własnego uprawnienia lub obowiązku – a więc w odniesieniu do fundacji – prezesa i członkowie zarządów, nie stanowi podstawy prawnej do orzeczenia odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyny zabronione pod groźbą kary.

Z całą stanowczością stwierdzić zatem należy, że w sprawie przedmiotowej nie została spełniona materialnoprawna przesłanka art. 5 u.o.p.z., tj. przesłanka zawinienia.

Przy ponownym rozpoznaniu przedmiotowej sprawy przydatna będzie szczegółowa analiza przez Sąd Rejonowy orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego omawianej kwestii, w tym przede wszystkim: postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 5 maja 2009 r., sygn. akt IV KK 427/08 oraz wywodów uzasadnienia do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2004 r., sygn. akt K 18/03 (publ. OTK-A z 2004 r., nr 10, poz. 103).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy, nie mając możliwości wydania orzeczenia reformatoryjnego innego niż wymienione w art. 537 § 2 k.p.k., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.